

našnja vzgoja še pušča, da duha pogrezne v neko megleno ozračje in ga navdá z neplodno melanholijo in pesimizmom. K.

Zabavna knjižnica, XV. zvezek. Založila in na svetlo dala „Slovenska Matica“. V Ljubljani 1902. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. 80. Str. 195.

V knjigi nastopajo trije pisatelji: Doljan, Pankracij Gregorec in Fr. Ks. Meško. Doljanova slika „Pogreb“ bi še ne bila tako dolgočasna stvar, tudi slog in jezik jo priporočata, a nedostaja ji tehniških in psiholoških momentov, brez katerih se nam kaže sličica precej malomarno zasnovana in završena. Snov sama na sebi je lepa, da, celo presrčna, na videz romantična, a v resnici gospoduje po visokih gorah med gorjanci čestokrat tako neizprosna realnost, ki jo marsikdo smatra za bajno romantiko, če jo sreča v spisih naslikano. — Pankracij Gregorec nam je napisal nekak odlomek obupanega življenja. Ves spis je podoben elegantni razbiti vazi: tuintam se bleščé lepe, barvane črepinje, a kakšna je bila posoda v celoti, tega ne veste. Dejanje je tako bogato, a tako nepremišljeno razkosano, kakor da je pisatelj pisal v raznih presledkih in danes pozabil, kje je postal z dejanjem včeraj. Slučaji se tako predržno ponavljajo in pri vsem tem je v njih še nekaj monotonega in enoličnega, da so res osebe v spisu „brez volje“, ker jih vodi samovoljno pisateljevo pero. Na mnogih krajih je pripovedovanje prepletено z duhovitimi, deloma satiričnimi, deloma zdravimi filozofskimi mislimi. Vsekako bo pisatelj, če bo malo bolj štedil z nepotrebnim dejanjem in se vestneje pomudil pri posameznih junakih in prizorih svojih, ustvaril še kaj tehtnega in krasnega. Nikar pa naj ne misli, da so najvišji življenski pojavi taki-le: Mediciniec se zaljubi v „šivankarico“ in ljubosumen se ustrelí . . . So še višji in imenitnejši, ki jih more ljudstvu razkrivati le mož jasnih idealov, mehkega srca in sanjave duše. — In tak mož je Meško. Recite, kar hočete, meni se vsaj zdi: Dve leti sem je Meško mnogo napredoval! In vsi ga radi in slastno beró, naj si so mu po svojem srcu in prepričanju bolj ali manj vdani, bližji ali oddaljeni. Meško je pisatelj, ki res zasluži vsestransko pohvalo — a pri ljudeh, kakršni smo mi Slovenci, je to nemogoče. Ali v bodočnosti, ko se bo še glasila slovenska beseda in še svetila slovenska misel, tedaj bodo sodili marsikaj drugače. Vse egoistične, nevoščljive, častiželjne, predrznogospodujoče osebnosti bodo izginile — ostalo bo le zdravo seme, a pleve bo že davno odnesla sapa pozabljivosti . . . Meško, kakor ga

imamo priliko brati in spoznavati sedaj, seje zdrava semena. To pričajo vse tri črtice, ki jih je priobčil v letošnji „Zabavni knjižnici“. To ali ono struno, ki zveni v teh spisih, smo že parkrat čuli iz pisateljeve pesniške duše, a tako čisto in jasno, s tako globokim občutkom še ni zvenela. Meškov pogled se neizrekljivo rad zataplja in potaplja nazaj v mladostne dni, saj je v njih „nekaj velikega, nekaj sladkega“. A dočim so bila mladostna razmišljanja v prejšnjih spisih le bolj splošna, začel je sedaj razkrajati s finim umetniškim čutom in globoko, neprekosljivo psihološko spretnostjo tudi podrobne dogodke iz svoje oboževane mladosti. Vsi ti dogodki, ko bi jih videli in brali drugje, bi se nam zdeli malovažni — ali ker so šli skozi Meškovo tenkočutno srce, vstajajo pred nami kakor veliki, pomenljivi trenutki, ki jih mi nismo preživeli — ali če smo jih — pa jih razumeli nismo. Pod vtiski Meškovih sladkosanjavih umetniškoviških črtic človek sam zase tako lahko razmišlja tajnosti svoje duše. Zahoče se mu, da bi pisal in izpisal vsa tista vedno nemirna in nerazumljiva čuvstva svojega srca. Zaradi tega se ne čudimo, da so mlajši pisatelji posnemali in še posnemajo Meškov eleganten slog, njegovo pesniško dikcijo, razkošnost v izrazih in čudovito tehniko. Vse to je na njem jako zapeljivo pa tudi neprekosljivo. Ocenjali bi radi posamezne tri omenjene črtice — a naj zadržujemo te splošne opazke, ki jih izpopolnimo tedaj, ko nam vrli naš Meško izpolni željo po skorajšni skupni izdaji njegovih krasnih spisov. Jelšanov.

„Rošlin in Vrjanko.“ Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil dr. Vladimir Levec. Zvezek III. Sešitek prvi. Založil L. Schwentner. — Kersnik je slovenski roman uvedel v „salon“. A ta „salon“ je malomesten, tržki, razlikujoč se toliko od Jurčičevih prstonarodnih prizorov, kolikor se grajščinski dvor loči od kmečkega dvorišča. Njegovi junaki so „vajeni boljših krogov in boljše družbe“ (str. 10.), oni razumejo „nauk o etiketi“ (str. 18.), pisatelj nam predstavlja rodbine, v katerih imajo hčere „gubernante“, ter nam kaže „izobraženstvo“ v njegovih nazorih in v njegovem obnašanju.

V povesti „Rošlin in Vrjanko“ nas je povedel Kersnik na dolensko grajščino ob Krki. Ljudje, katere nam slika tu, so jako plitvi: niti enega globljega značaja ni med njimi. Vodilna misel, katero je vzel Kersnik iz narodne pesmi, je izvedena le deloma; v odločilnem trenutku zavije pisatelj v stran in naglo završi povest z nepričakovanim koncem.